

ZAKRES INFORMACJI DODATKOWEJ DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Zgodnie z załącznikiem nr 12 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 roku w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (zwane dalej rozporządzeniem z dnia 13 września 2017 roku), sprawozdanie finansowe jednostki składa się z informacji dodatkowej obejmującej:

- 1) wprowadzenie do sprawozdania finansowego, w którym zamieszcza się przede wszystkim podstawowe informacje o jednostce oraz opis przyjętych zasad (polityki) rachunkowości,
- 2) dodatkowe informacje i objaśnienia, stanowiące uzupełnienie i uszczegółowienie danych wykazywanych w poszczególnych elementach sprawozdania finansowego (tzn. w bilansie, rachunku zysków i strat, zestawieniu zmian w funduszu).

Informacja dodatkowa powinna zawierać istotne dane i objaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe odpowiadało warunkom określonym w art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości, tj. aby rzetelnie i jasno przedstawiało sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy jednostki.

Informacja dodatkowa stanowi liczbowo-opisowe uzupełnienie, uszczegółowienie, wyjaśnienie oraz rozszerzenie danych wykazanych w bilansie, rachunku zysków i strat, zestawieniu zmian w funduszu.

I. Wprowadzenie do sprawozdania finansowego, obejmuje w szczególności:

- 1.1. nazwę jednostki,
- 1.2. siedzibę jednostki,
- 1.3. adres jednostki,
- 1.4. podstawowy przedmiot działalności jednostki – należy wskazać rodzaj działalności (podstawową oraz drugorzędną), a także podstawę prawną,
2. wskazanie okresu objętego sprawozdaniem finansowym – jeżeli rok obrotowy jest równy kalendarzowemu, to wystarczająca jest informacja, że jest to sprawozdanie finansowe za dany rok obrotowy; określenie roku obrotowego jest istotne m.in. w sytuacji, gdy jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie roku obrotowego, wówczas zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy o rachunkowości, księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres jednostka może połączyć z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny,
3. wskazanie, że sprawozdanie finansowe zawiera dane łączne, jeżeli w skład jednostki nadrzędnej lub jednostki samorządu terytorialnego wchodzi jednostki sporządzające samodzielne sprawozdania finansowe – pozycję tę pomija się, jeśli jednostka nie sporządza łącznego sprawozdania,
4. omówienie przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny aktywów i pasywów (także amortyzacji) – podaje się informacje dotyczące przyjętych przez jednostkę rozwiązań (zasad, metod, sposobów) spośród dopuszczonych do stosowania przepisami ustawy o rachunkowości i wydanymi na jej podstawie rozporządzeniami, a także określonych w Krajowych Standardach Rachunkowości (KSR), a w razie ich braku w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości (MSR),
5. inne informacje.

We wprowadzeniu podaje się tylko te przyjęte do stosowania formy, sposoby, zasady oraz metody w zakresie rachunkowości, które ustawodawca pozostawił jednostce do wyboru. Nie wymienia się zatem i nie omawia tych, które są dla jednostki obligatoryjne.

Metody wyceny aktywów i pasywów

Aktywa i pasywa jednostki wycenia się na dzień bilansowy według zasad określonych w ustawie o rachunkowości oraz w przepisach szczególnych wydanych na podstawie ustawy o finansach publicznych według niżej przedstawionych zasad:

- 1) Środki trwałe i wartości niematerialne i prawne:
  - a) nabyte z własnych środków – w cenie nabycia lub cenie zakupu, jeśli koszty zakupu nie stanowią istotnej wartości, pomniejszone o odpisy umorzeniowe,
  - b) w przypadku wytworzenia we własnym zakresie – według kosztów wytworzenia, pomniejszone o odpisy umorzeniowe,
  - c) w przypadku ujawnienia w trakcie inwentaryzacji – według posiadanych dokumentów z uwzględnieniem zużycia, a przy ich braku w kwocie za jaką dany środek trwały mógłby być wymieniony w warunkach transakcji rynkowej,
  - d) w przypadku spadku lub darowizny – według wartości godziwej z dnia otrzymania lub według wartości ewidencyjnej pomniejszonej o odpisy umorzeniowe (amortyzacyjne) według wartości ewidencyjnej lub w niższej wartości określonej w umowie o przekazaniu,
  - e) stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego otrzymane nieodpłatnie, na podstawie decyzji właściwego organu – w wartości określonej w tej decyzji pomniejszonej o odpisy umorzeniowe (amortyzacyjne).
- 2) Pozostałe środki trwałe i wartości niematerialne i prawne nabyte z własnych środków – w cenie nabycia (cenie zakupu), wytworzone we własnym zakresie – według kosztów wytworzenia.
- 3) Grunty – według cen nabycia według wartości księgowej.
- 4) Inwestycje krótkoterminowe według cen nabycia pomniejszone o odpisy umorzeniowe lub z tytułu trwałej utraty wartości według cen nabycia pomniejszone o odpisy umorzeniowe.
- 5) Rzeczowe składniki aktywów obrotowych – według cen nabycia.
- 6) Należności i udzielone pożyczki – w kwocie wymagalnej zapłaty.
- 7) Odsetki od należności – ujmowane są w momencie ich zapłaty oraz pod datą ostatniego dnia kwartału – w wysokości odsetek należnych na koniec tego kwartału.
- 8) Należności wyrażone w walutach obcych – wycenia się nie później niż na koniec kwartału według zasad obowiązujących na dzień bilansowy, tj. według obowiązującego na ten dzień kursu średniego ogłoszonego dla danej waluty przez NBP.
- 9) Kwotę należności ustaloną na dzień bilansowy pomniejsza się o odpisy aktualizujące dokonywane w zależności od charakteru należności, w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych.
- 10) Środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych – według wartości nominalnej.
- 11) Fundusze własne – według wartości nominalnej.
- 12) Zobowiązania – w kwocie wymagalnej zapłaty.
- 13) Odsetki od zobowiązań wymagalnych – ujmowane są w księgach rachunkowych w momencie ich zapłaty oraz pod datą ostatniego dnia kwartału – w wysokości odsetek należnych na koniec tego kwartału.
- 14) Zobowiązania wyrażone w walutach obcych – wycenia się nie później niż na koniec kwartału według

- zasad obowiązujących na dzień bilansowy tj. według obowiązującego na ten dzień kursu średniego ogłoszonego dla danej waluty przez NBP.
- 15) Odsetki od zobowiązań wymagalnych – ujmowane są w księgach rachunkowych w momencie zapłaty oraz pod datą ostatniego dnia kwartału – w wysokości odsetek należnych na koniec tego kwartału.
  - 16) Zobowiązania wyrażone w walutach obcych – wycenia się nie później niż na koniec kwartału, według zasad obowiązujących na dzień bilansowy, tj. według obowiązującego na ten dzień kursu średniego ogłoszonego dla danej waluty przez NBP.
  - 17) Zobowiązania zaliczane do państwowego długu publicznego i długu Skarbu Państwa oraz wartość zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji, wykazywane w sprawozdaniach Rb – wyceniane są według zasad zawartych w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu ustalania wartości zobowiązań zaliczanych do państwowego długu publicznego, długu Skarbu Państwa oraz wartość zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji.
  - 18) Środki trwałe w budowie – w wysokości ogółu kosztów bezpośrednio związanych z nabyciem lub wytworzeniem środka trwałego, w szczególności:
    - dokumentacji projektowej,
    - nabycia gruntów i innych składników majątku związanych z budową,
    - badań geodezyjnych i innych dotyczących określenia właściwości geologicznych terenu,
    - przygotowania terenu pod budowę,
    - opłat z tytułu użytkowania gruntów i terenów w okresie budowy,
    - założenia stref ochronnych i zieleni,
    - nadzoru autorskiego i inwestorskiego,
    - ubezpieczeń majątkowych obiektów w trakcie budowy,
    - niepodlegający odliczeniu podatek od towarów i usług oraz akcyzowy,
    - opłaty notarialne, sądowe itp.,
    - odszkodowania dla osób fizycznych i prawnych wynikłe do zakończenia budowy.
  - 19) Odsetki od kredytów – według wartości nominalnej.
  - 20) Zapasy (materiały) – według cen zakupu.

Zasady umarzania i amortyzowania środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych

Rzeczowe aktywa trwałe obejmują:

- środki trwałe,
- pozostałe środki trwałe,
- inwestycje (środki trwałe w budowie).

Środki trwałe, zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt. 15 ustawy o rachunkowości to rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki, w tym stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, otrzymane w zarząd lub użytkowanie i przeznaczone na potrzeby jednostki.

Zalicza się do nich w szczególności:

- a) nieruchomości - w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale,
- b) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy,
- c) ulepszenia w obcych środkach trwałych.

Środki trwałe ewidencjonuje się w podziale na:

- podstawowe środki trwałe - na koncie 011 „Środki trwałe”,
- pozostałe środki trwałe - na koncie 013 „Pozostałe środki trwałe”.

Podstawowe środki trwałe finansuje się ze środków na inwestycje w rozumieniu ustawy o finansach publicznych i wydanego na jej podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych.

Środki trwałe stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego otrzymane nieodpłatnie, na podstawie decyzji właściwego organu, mogą być wycenione w wartości określonej w tej decyzji.

Pozostałe środki trwałe to środki trwałe, które finansuje się ze środków na bieżące wydatki (z wyjątkiem pierwszego wyposażenia nowego obiektu, które tak jak ten obiekt finansowane są ze środków na inwestycje).

Jednorazowo, przez spisanie w koszty w miesiącu przyjęcia do używania, umarza się również (bez względu na wartość):

- książki i inne zbiory biblioteczne,
- środki dydaktyczne,
- odzież i umundurowanie,
- meble i dywany.

Pozostałe środki trwałe ujmuje się w ewidencji ilościowo-wartościowej na koncie 013 „Pozostałe środki trwałe” i umarza się je w 100% w miesiącu przyjęcia do używania, a umorzenie to ujmowane jest na koncie 072 „Umorzenie pozostałych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych oraz zbiorów bibliotecznych” w korespondencji z kontem 401 „Zużycie materiałów i energii”.

Dla pozostałych środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych umarzanych w 100%, których, wartość jest niższa niż 10 000 zł i równa lub wyższa niż 1 000 zł prowadzi się księgi inwentarzowe.

Pozostałe środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne o wartości poniżej 1 000 zł podlegają jedynie ewidencji ilościowej.

Bez względu na wartość - księgi inwentarzowe prowadzi się również dla następujących pozostałych środków trwałych: sprzęt komputerowy, drukarki, kserokopiarki, skanery, sprzęt audiowizualny, kamery, aparaty fotograficzne, elektronarzędzia, lodówki, zmywarki, kuchenki, pralki, zamrażarki, elektryczne płyty grzejne, piekarniki, odkurzacze, kosiarki, sprzęt rehabilitacyjny.

Nie umarza się gruntów i dóbr kultury.

Środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne umarza się (amortyzuje), a odpisy umorzeniowo-amortyzacyjne ustala się według zasad określonych w ustawie o rachunkowości.

Środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne o wartości początkowej wyższej od wartości ustalonej w przepisach o podatku dochodowym dla osób prawnych (tj. równa i wyższa niż 10 000 zł) podlegają umarzaniu na podstawie aktualnego planu amortyzacji.

Stawki amortyzacyjne ustalane są zgodnie ze stawkami określonymi w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Jednostki zwolnione z opłat podatku dochodowego od osób prawnych mogą umarzać i amortyzować środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne jednorazowo za okres całego roku.

Umorzenie ujmowane jest na koncie 071 „Umorzenie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych”. Amortyzacja obciąża konto 400 „Amortyzacja”.

Wartości niematerialne i prawne zakupione ze środków na wydatki bieżące oraz stanowiące pierwsze wyposażenie nowych obiektów o wartości początkowej niższej od wymienionej w ustawie o podatku

dochodowym dla osób prawnych, traktuje się jako pozostałe wartości niematerialne i prawne, które umarzone są w 100% w miesiącu przyjęcia do używania. Umorzenie to ujmowane jest na koncie 072 „Umorzenie pozostałych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych oraz zbiorów bibliotecznych” w korespondencji z kontem 401 „Zużycie materiałów i energii”.

Ewidencja szczegółowa dla wartości niematerialnych i prawnych ujmowanych łącznie na jednym koncie 020 „Wartości niematerialne i prawne” umożliwia ustalenie umorzenia oddzielnie dla poszczególnych podstawowych i dla pozostałych wartości niematerialnych i prawnych.

Odpisów umorzeniowych dokonuje się począwszy od miesiąca następującego po miesiącu przyjęcia środka trwałego do używania do końca tego miesiąca, w którym następuje zrównanie wysokości umorzenia z ich wartością początkową, lub w którym środki trwałe postawiono w stan likwidacji, sprzedano, przekazano nieodpłatnie.

Przyjmuje się metodę liniową amortyzacji dla wszystkich środków trwałych. Aktualizacji wartości początkowej i dotychczasowego umorzenia środków trwałych dokonuje się wyłącznie na podstawie odrębnych przepisów, a wyniki takiej aktualizacji odnosi się na fundusz jednostki w zakresie aktywów trwałych.

II. Dodatkowe informacje i objaśnienia

Celem sporządzenia drugiej części składowej informacji dodatkowej, czyli dodatkowych informacji i objaśnień, jest dostarczenie użytkownikom sprawozdań finansowych dodatkowych opisowych wyjaśnień i informacji nieujętych w wprowadzeniu, jak również dostarczenie danych liczbowych uzupełniających bilans, rachunek zysków i strat oraz zestawienie zmian w funduszu.

Minimalny zakres dodatkowych informacji i objaśnień wyszczególniony został w załączniku nr 12 do rozporządzenia z dnia 13 września 2017 r. Poniżej zostaną omówione poszczególne pozycje dodatkowych informacji i objaśnień w układzie określonym w tym rozporządzeniu z propozycją prezentacji niektórych danych liczbowych w formie tabelarycznej.

II.1. Informacje i objaśnienia do bilansu

Dodatkowe informacje i objaśnienia do bilansu obejmują w szczególności:

poz. II.1.1. Szczegółowy zakres zmian wartości grup rodzajowych środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz inwestycji długoterminowych, zawierający stan tych aktywów na początek roku obrotowego, zwiększenia i zmniejszenia z tytułu: aktualizacji wartości, nabycia, przemieszczenia wewnętrznego oraz stan końcowy, a dla majątku amortyzowanego – podobne przedstawienie stanów i tytułów zmian dotychczasowej amortyzacji lub umorzenia

Ze względu na zakres informacji koniecznych do wykazania w tej pozycji, należy je przedstawić w poniższych tabelach ujmując stan wartości początkowych i umorzenia ww. składników aktywów na początek roku, ich zmiany w trakcie roku obrotowego, stan wartości początkowych i umorzenia na koniec roku oraz ich wartość netto na początek i koniec roku obrotowego.

Tabela 1 Zmiany stanu wartości początkowej wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

Lp.	Nazwa grupy rodzajowej składnika aktywów według układu w bilansie	Wartość początkowa – stan na początek roku obrotowego	Zwiększenia			Ogółem zwiększenia wartości początkowej (4+5+6)	Zmniejszenia			Ogółem zmniejszenia wartości początkowej (8+9+10)	Wartość początkowa – stan na koniec roku obrotowego (3+7-11)
			nabycie	aktualizacja	przemieszczenie		zbycie	likwidacja	inne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I.	Wartości niematerialne i prawne, w tym:										

	Licencje i prawa autorskie dotyczące oprogramowania komputerowego											
	Pozostałe wartości niematerialne i prawne											
II.	Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:											
2.	Środki trwałe											
2.1	Grunty											
2.1.1	w tym grunty stanowiące własność jednostki samorządu terytorialnego, przekazane w użytkowanie wieczyste innym podmiotom											
2.2	Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej											
2.3	Urządzenia techniczne i maszyny											
2.4	Środki transportu											
2.5	Inne środki trwałe											
3.	Środki trwałe w budowie (inwestycje)											
4.	Zaliczki na środki trwałe w budowie (inwestycje)											

Tabela 2 Zmiany stanu umorzenia/amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników majątku trwałego

Lp.	Nazwa grupy rodzajowej składnika aktywów według układu w bilansie	Umorzenie - stan na początek roku obrotowego	Zwiększenia			Ogółem zwiększenia (4+5+6)	Zmniejszenia			Ogółem zmniejszenia (8+9+10)	Umorzenie – stan na koniec roku obrotowego (3+7-11)	
			amortyzacja/ umorzenie za okres sprawozdawczy	aktualizacja	inne zwiększenia		z tytułu zbycia	z tytułu likwidacji	inne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
I.	Wartości niematerialne i prawne, w tym:											
	Licencje i prawa autorskie dotyczące oprogramowania komputerowego											
	Pozostałe wartości niematerialne i prawne											
II.	Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:											
2.	Środki trwałe											
2.1	Grunty											

2.1.1	w tym grunty stanowiące własność jednostki samorządu terytorialnego, przekazane w użytkowanie wieczyste innym podmiotom										
2.2	Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej										
2.3	Urządzenia techniczne i maszyny										
2.4	Środki transportu										
2.5	Inne środki trwałe										
3.	Środki trwałe w budowie (inwestycje)										
4.	Zaliczki na środki trwałe w budowie (inwestycje)										

W tabeli ujmuje się m.in. wszystkie środki trwałe klasyfikowane do tej grupy aktywów na podstawie przepisów art. 3 ust. 1 pkt 15 oraz art. 3 ust. 4 ustawy o rachunkowości.

Jako nabycie – kol. 4 tabeli nr 1 – traktowany jest zakup, nieodpłatne otrzymanie (w tym w drodze darowizny) oraz przyjęcie w leasing finansowy aktywów trwałych. Zwiększenie wartości początkowej – ujmowane w kol. 5 – dotyczy aktualizacji wartości w trybie art. 31 ust. 3 i 4 ustawy o rachunkowości. Jako przemieszczenie – ujmowane w kol. 6 – uznawane jest np. przyjęcie środków trwałych z budowy lub przyrost ich wartości w wyniku ulepszenia bądź też zmianę kwalifikacji gruntów, sposobu ich użytkowania. Wykazywane tu są również przeniesienia związane z przekwalifikowaniem aktywów trwałych do innych grup rodzajowych.

Składniki aktywów trwałych powinny być prezentowane w kolumnie 2 tabeli w układzie analogicznym jak w bilansie, tj. dającym możliwość ich porównania z danymi ujętymi w bilansie.

Ponadto dane wykazane w tabeli nr 1 i 2 muszą być spójne z danymi wykazanymi w bilansie jednostki w cz. A.I i A.II według stanu na początek i koniec roku.

poz. II.1.2 Aktualna wartość rynkowa środków trwałych, w tym dóbr kultury - o ile jednostka dysponuje takimi informacjami

Wykazanie aktualnej wartości rynkowej środków trwałych będzie możliwe jeśli jednostka posiada informacje w tym zakresie, np. na podstawie decyzji dotyczącej ustalenia opłaty za trwały zarząd, z której wynika aktualna wartość nieruchomości ustalona przez rzeczoznawców lub w przypadku nabycia w drodze darowizny lub w inny nieodpłatny sposób. Wykazanie tej części informacji dodatkowej pozwala na ujawnienie różnic między faktyczną rynkową wartością, a wartością księgową środków trwałych.

poz. II.1.3 Kwota dokonanych w trakcie roku obrotowego odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych odrębnie dla długoterminowych aktywów niefinansowych oraz długoterminowych aktywów finansowych

Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych, należy ująć w zestawieniu:

Tabela 3 Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych

Lp.	Wyszczególnienie	Stan odpisów na początek roku	Zwiększenia	Zmniejszenia	Stan odpisów na koniec roku
1	2	3	4	5	6
1.	Wartości niematerialne i prawne				
2.	Środki trwałe				
3.	Środki trwałe w budowie (inwestycje)				
4.	Zaliczki na środki trwałe w budowie (inwestycje)				
5.	Długoterminowe aktywa finansowe, w tym:				
	akcje				
	inne papiery wartościowe				
	inne długoterminowe aktywa finansowe				
Razem: (1+2+3+4+5)					

poz. II.1.4 Wartość gruntów użytkowanych wieczysto

Grunty, w stosunku do których jednostka posiada prawo wieczystego użytkowania, należy ująć w zestawieniu:

Tabela 4 Grunty w użytkowaniu wieczystym

Lp.	Treść (lokalizacja i nr działki)	Wyszczególnienie	Stan na początek roku obrotowego	zwiększenia w ciągu roku obrotowego	zmniejszenia w ciągu roku obrotowego	Stan na koniec roku obrotowego (4+5-6)
1	2	3	4	5	6	7
1.		Powierzchnia (m ²)				
		Wartość (zł)				
2.		Powierzchnia (m ²)				
		Wartość (zł)				
3.		Powierzchnia (m ²)				
		Wartość (zł)				
Razem:		Powierzchnia (m ²)				
		Wartość (zł)				

Dane liczbowe powinny wynikać z posiadanych przez jednostkę dokumentów (np. potwierdzających nadanie jej prawa wieczystego użytkowania gruntów czy stanowiących podstawę naliczania rocznych opłat za ich wieczyste użytkowanie bądź operatu szacunkowego sporządzonego przez rzeczoznawcę majątkowego).

poz. II.1.5. Wartość nieamortyzowanych lub nieumarzanych przez jednostkę środków trwałych, używanych na podstawie umów najmu, dzierżawy i innych umów, w tym z tytułu umów leasingu

W tej pozycji wykazywane są środki trwałe używane na podstawie ww. umów, z których wynika, że jednostka nie ma obowiązku lub prawa ich amortyzować lub umarzać (jeżeli np. umowa nie spełnia co najmniej jednego z warunków określonych w art. 3 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o rachunkowości). Należy dokonać ich prezentacji w tabeli:

Tabela 5 Środki trwałe nieamortyzowane lub nieumarzane

Lp.	Grupa według KŚT	Stan na początek roku obrotowego	Zmiany w trakcie roku obrotowego		Stan na koniec roku obrotowego (3 + 4 - 5)
			zwiększenia	zmniejszenia	
1	2	3	4	5	6
1.					
2.					
3.					
Razem:					

Wartość środków trwałych może wynikać z zawartych umów lub z polis ubezpieczeniowych albo w przypadku braku danych w tym zakresie – może zostać ustalona szacunkowo przez jednostkę we własnym zakresie.

poz. II.1.7. Dane o odpisach aktualizujących wartość należności, ze wskazaniem stanu na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie na koniec roku obrotowego

Zgodnie z art. 35b. ustawy o rachunkowości wartość należności aktualizuje się, uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, w odniesieniu do:

- należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości – do wysokości należności, która nie została ujęta na liście wierzytelności,
- należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego – w pełnej wysokości należności,
- należności kwestionowanych przez dłużników oraz z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna – do wysokości niepokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności,
- należności stanowiących równowartość kwot podwyższających należności, w stosunku do których uprzednio dokonano odpisu aktualizującego – w wysokości tych kwot, do czasu ich otrzymania lub odpisania,
- należności przeterminowanych lub nieprzeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, a w przypadkach uzasadnionych rodzajem prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców - w wysokości wiarygodnie oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego, na nieściągalne należności.

W przypadku braku informacji o sytuacji finansowej i majątkowej dłużnika wysokość odpisu aktualizującego ustala się poprzez zakwalifikowanie należności wymagalnej do przedziału czasowego zalegania z płatnością. Podział na okresy zalegania z płatnością na dzień 31 grudnia dla należności i przypisane im wartości odpisów aktualizujących są następujące:

- powyżej 12 miesięcy - odpis aktualizujący w wysokości 100% należności.

Wycenę należności w zakresie odpisów aktualizujących przeprowadza się raz w roku na dzień bilansowy.

W pozycji tej wykazuje się informacje o odpisach aktualizujących wartość należności, dokonanych zgodnie z przepisami art. 35b ust. 1 ustawy o rachunkowości.

Zestawienie danych należy sporządzić w przedstawionej formie tabelarycznej:

Tabela 6 Stan odpisów aktualizujących wartość należności

Lp.	Grupa należności	Stan na początek roku obrotowego	Zmiany stanu odpisów w ciągu roku obrotowego			Stan na koniec roku obrotowego
			zwiększenia	wykorzystanie	uznanie za zbędne	
1	2	3	4	5	6	7
1.						
2.						
3.						
Razem						

Podaje się dane liczbowe według grup należności ujmowanych w aktywach bilansu w poz. A.III. i B.II.

Jako zwiększenia stanu odpisów podaje się odpisy dokonane w ciągu roku, zaliczone odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych – w zależności od rodzaju należności, od których

dokonano odpisów aktualizujących, albo podwyższające wartość należności – np. w przypadku zasądzenia odsetek od należności już objętych odpisami (art. 35b ust. 1 pkt 4 ustawy o rachunkowości).

W kolumnie dotyczącej wykorzystania odpisów podaje się nieściągalne należności spisane w ciężar dokonanych uprzednio odpisów aktualizujących.

Natomiast w kolumnie informującej o uznaniu odpisów za zbędne (rozwiązaniu) podaje się odpisy, których wartość odniesiono na pozostałe przychody operacyjne albo przychody finansowe – w zależności od rodzaju należności, których odpisy dotyczyły, wskutek dokonania zapłaty przez dłużnika bądź ustąpienia przesłanek, dla których utworzono odpis.

poz. 3.1.8. Dane o stanie rezerw według celu ich utworzenia na początek roku obrotowego, zwiększeniach, wykorzystaniu, rozwiązaniu i stanie końcowym

Jednostka w pozycji tej przedstawia następujące informacje o rezerwach, wykazanych w pasywach bilansu w poz. D.III:

- cel ich utworzenia,
- stan na początek okresu,
- dodatkowe rezerwy utworzone w ciągu okresu, łącznie ze zwiększeniami dotychczasowych rezerw, np. w wyniku ich wzrostu w ciągu okresu wynikającego z upływu czasu,
- kwoty wykorzystane w ciągu okresu (rozliczone z zobowiązaniami),
- kwoty niewykorzystane, rozwiązane w ciągu okresu,
- stan na koniec okresu.

Informację o stanie rezerw należy przedstawić w sposób zaprezentowany w tabeli:

Tabela 7 Informacja o stanie rezerw

Lp.	Wyszczególnienie (rodzaj rezerw według celu utworzenia)	Stan na początek roku obrotowego	Zmiany stanu odpisów w ciągu roku obrotowego			Stan na koniec roku obrotowego
			zwiększenia	wykorzystanie*	rozwiązanie**	
1	2	3	4	5	6	7
1.						
2.						
3.						
Razem						

* wpisuje się kwoty powstałych zobowiązań, odpisanych w ciężar rezerw utworzonych na te zobowiązania (do wysokości rezerwy – jeżeli rezerwa była niższa od zobowiązania, to część niepokrytą rezerwą odnosi się bezpośrednio w koszty i w tabeli nie wykazuje się)

** wpisuje się kwoty rozwiązanych rezerw, które okazały się zbędne lub nadmierne.

poz. 3.1.9. Podział zobowiązań długoterminowych według pozycji bilansu o pozostałym od dnia bilansowego, przewidywanym umową lub wynikającym z innego tytułu prawnego, okresie spłaty: a) powyżej 1 roku do 3 lat, b) powyżej 3 lat do 5 lat, c) powyżej 5 lat

Stany tych zobowiązań powinny wynikać z analizy sald odpowiednich kont rozrachunkowych oraz terminów spłaty poszczególnych tytułów zobowiązań na dzień bilansowy (w przypadku kredytu będą to terminy spłat według zawartej umowy kredytowej).

Dane te należy przedstawić w sposób wskazany w tabeli:

Tabela 8 Pozostały okres spłaty zobowiązań długoterminowych

Lp.	Wyszczególnienie zobowiązań według pozycji bilansu	Okres spłaty						Razem	
		powyżej 1 roku do 3 lat		powyżej 3 lat do 5 lat		powyżej 5 lat			
		początek roku obrotowego (BO)	koniec roku obrotowego (BZ)	początek roku obrotowego (BO)	koniec roku obrotowego (BZ)	początek roku obrotowego (BO)	koniec roku obrotowego (BZ)	początek roku obrotowego (BO)	koniec roku obrotowego (BZ)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.									
2.									
3.									
Razem:									

poz. II. 1. 10 Kwota zobowiązań w sytuacji gdy jednostka kwalifikuje umowy leasingu zgodnie z przepisami podatkowymi (leasing operacyjny), a według przepisów o rachunkowości byłby to leasing finansowy luz zwrotny z podziałem na kwotę zobowiązań z tytułu leasingu finansowego lub leasingu zwrotnego

Jednostka, która spełnia warunki określone w art. 3 ust. 6 ustawy o rachunkowości może dokonywać kwalifikacji umów leasingu według przepisów podatkowych. W takim wypadku jest zobowiązania do wykazania stanu zobowiązań z tytułu leasingu finansowego lub zwrotnego, które ze względu na kwalifikację umów nie zostały ujawnione w pasywach bilansu jednostki.

poz. II.1.11 Łączna kwota zobowiązań zabezpieczonych na majątku jednostki ze wskazaniem charakteru i formy tych zabezpieczeń

W tej pozycji wykazuje się zobowiązania, które są zabezpieczone na składnikach majątku jednostki: wekslem, hipoteką, w tym głównie z tytułu kredytów i pożyczek oraz zobowiązania podatkowe.

Informacje podane w tej pozycji należy przedstawić w tabeli:

Tabela 9 Wykaz zobowiązań zabezpieczonych na majątku

Lp.	Wyszczególnienie (rodzaj zobowiązania)	Kwota zobowiązania		Wyszczególnienie (rodzaj zabezpieczenia)	Kwota zabezpieczenia	
		na początek roku	na koniec roku		na początek roku	na koniec roku
1	2	3	4	5	6	7
1.						
2.						
3.						
Razem						

poz. II.1.12 Łączna kwota zobowiązań warunkowych, w tym również udzielonych przez jednostkę gwarancji i poręczeń, także wekslowych, niewykazanych w bilansie, ze wskazaniem zobowiązań zabezpieczonych na majątku jednostki oraz charakteru i formy tych zabezpieczeń

Jednostka ujawnia informację o stanie zobowiązań warunkowych na dzień bilansowy, o których mowa w art. 3 ust 1 pkt 28 ustawy o rachunkowości. Szczegółowe zasady ujęcia, wyceny i prezentacji w sprawozdaniu finansowym zobowiązań warunkowych przedstawia KSR nr 6 "Rezerwy i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, zobowiązania warunkowe". W myśl tego standardu, zobowiązanie warunkowe występuje wtedy, gdy powstanie obowiązku wykonania świadczeń, z czym wiąże się prawdopodobny wpływ środków, uzależnione jest od zaistnienia określonych zdarzeń.

Zobowiązania warunkowe nie powiększają zobowiązań bilansowych (ujmowane w ewidencji pozabilansowej), gdyż nie nastąpiło spełnienie ich realizacji i nie jest znana dokładna ich wartość oraz moment wypływu środków pieniężnych. Zobowiązania warunkowe tworzy się w jednostce w związku z udzielonymi gwarancjami i poręczeniami majątkowymi - w wysokości udzielonej gwarancji i poręczenia. Mogą powstać także w związku z nieuznaniem przez jednostkę roszczeń innych jednostek, dochodzonych na drodze postępowania sądowego, o ile utworzono na ten cel rezerwy.

Informację o zobowiązaniach warunkowych należy przedstawiać w sposób przedstawiony w tabeli:

Tabela 10 Zobowiązania warunkowe

Lp.	Wyszczególnienie (rodzaj zobowiązania warunkowego)	Kwota zobowiązania warunkowego		Wyszczególnienie (forma i charakter zabezpieczenia zobowiązania warunkowego)	Kwota zabezpieczenia	
		na początek roku	na koniec roku		na początek roku	na koniec roku
1	2	3	4	5	6	7
1.						
2.						
3.						
Razem						

poz. II.1.13 Wykaz istotnych pozycji czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych, w tym kwotę czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów stanowiących różnicę między wartością otrzymanych finansowych składników aktywów a zobowiązaniem zapłaty za nie

Na podstawie art. 6 ustawy o rachunkowości, dla zapewnienia współmierności przychodów i związanych z nimi kosztów do aktywów lub pasywów danego okresu sprawozdawczego zaliczane są koszty lub przychody dotyczące przyszłych okresów oraz przypadające na ten okres sprawozdawczy koszty, które jeszcze nie zostały poniesione. Zgodnie z art. 8 ustawy oraz ze względu na nieistotny wpływ na sytuację finansową, jednostki przyjmują w zasadach wyceny aktywów i pasywów następujące uproszczenia, które nie wywierają istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej jednostki oraz wyniku finansowego, tj. opłacane z góry:

- prenumeraty,
- czynsze,
- znaczki pocztowe,
- wszelkie abonamenty,
- ubezpieczenia majątkowe.

Na podstawie § 14 rozporządzenia z dnia 13 września 2017 r. jednostki nie dokonują biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów wynikających z obowiązku wykonania przyszłych świadczeń na rzecz pracowników, w tym świadczeń emerytalnych, są natomiast zobowiązane do tworzenia innych rezerw na przyszłe zobowiązania, o których mowa w art. 35d ustawy o rachunkowości.

Tabela 11 Czynne i bierne rozliczenia międzyokresowe

Lp.	Wyszczególnienie (tytuły)	Stan na początek roku obrotowego	Stan na koniec roku obrotowego
1	2	3	4
1.	Ogółem bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów (pasywa bilansu – D.III. Rezerwy na zobowiązania), w tym:		

3.	Ogółem rozliczenia międzyokresowe przychodów (pasywa bilansu - D.III. Rezerwy na zobowiązania), w tym:		

poz. II.1.15 Kwota wypłaconych środków pieniężnych na świadczenia pracownicze

Na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy o rachunkowości i zgodnie z Krajowym Standardem Rachunkowości nr 19 świadczenia pracownicze to wszystkie formy świadczeń jednostki oferowanych w zamian za pracę wykonaną przez pracowników lub z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Świadczenia pracownicze w formie pieniężnej należy przedstawić w poniższej formie tabelarycznej:

Tabela 12 Świadczenia pracownicze

L.p.	Wyszczególnienie	kwota poniesionych świadczeń w roku obrotowym
1	2	3
1.	Świadczenia pracownicze w formie pieniężnej, w tym:	
a)	krótkoterminowe świadczenia pracownicze dla aktualnie zatrudnionych pracowników, w tym:	
	wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenie społeczne	
	płatne urlopy wypoczynkowe i płatne zwolnienia chorobowe	
	premie	
	inne ...	
b)	świadczenia po okresie zatrudnienia, w tym:	
	odprawy emerytalne i rentowe	
	inne świadczenia po okresie zatrudnienia, takie jak ubezpieczenie na życie	
c)	inne długoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:	
	nagrody jubileuszowe i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy,	
	długoterminowe renty inwalidzkie	
	inne ...	
d)	świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy, w tym:	
	odprawy z tytułu dobrowolnego odejścia pracownika	
	świadczenie z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących pracownika	
	inne ...	
2.	Pozostałe wydatki ponoszone na:	
	świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zfsś	
	szkolenia pracowników i podnoszenie kwalifikacji	
	zwrot kosztów używania przez pracowników na potrzeby pracodawcy pojazdów niebędących własnością pracodawcy	
	diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika	
	badania lekarskie wstępne, okresowe i kontrolne	
	okulary korygujące	
	odzież ochronną i roboczą oraz ekwiwalenty pieniężne płacone z tytułu używania przez pracownika własnej odzieży i obuwia roboczego, spełniających wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, ekwiwalenty z tytułu prania odzieży roboczej i ochronnej	
	posiłki profilaktyczne i regeneracyjno-wzmacniające wydawane pracownikom zatrudnionym w warunkach szczególnie uciążliwych, jak również napoje	
	dopłaty do stołówek i bufetów zakładowych	
	inne ...	

poz. II.1.16 Inne informacje

Pozycja powinna zawierać inne istotne i niezbędne wyjaśnienia do pozycji bilansu, rachunku zysków i strat, zestawienia zmian w funduszu za okresy sprawozdawcze objęte sprawozdaniem finansowym. Jednostka może rozszerzyć (uszczegółowić) zakres podawanych informacji, jeżeli jest to niezbędne dla właściwej oceny jej sytuacji w roku obrotowym, co określa art. 50 ust. 1 ustawy o rachunkowości.

Należy podkreślić, że analogicznie jak inne elementy składowe sprawozdania finansowego, informacja dodatkowa powinna zostać podpisana przez osobę, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych i kierownika jednostki.

poz. II.2.1 Wysokość odpisów aktualizujących wartość zapasów

Informację o odpisach aktualizujących wartość zapasów należy przedstawić wg tabeli poniżej:

Tabela nr 13 Odpisy aktualizujące wartość zapasów

Lp.	Wyszczególnienie (rodzaj zapasów)	Stan odpisów na początek roku obrotowego	Zmiany stanu odpisów w ciągu roku obrotowego			Stan odpisów na koniec roku obrotowego
			zwiększenia	wykorzystanie	rozwiązanie	
1	2	3	4	5	6	7
1.						
2.						
3.						
Razem						

poz. II.2.2 Koszt wytworzenia środków trwałych w budowie, w tym odsetki oraz różnice kursowe, które powiększyły koszt wytworzenia środków trwałych w budowie w roku obrotowym

Informację o kosztach wytworzenia środków trwałych w budowie należy wykazać wg tabeli poniżej:

Tabela 14 Koszt wytworzenia środków trwałych w budowie

Lp.	Wyszczególnienie	Koszt wytworzenia w ubiegłym roku			Koszt wytworzenia w bieżącym roku		
		ogółem	w tym:		ogółem	w tym:	
			odsetki	różnice kursowe		odsetki	różnice kursowe
1	2	3	4	5	6	7	8
1.							
2.							
3.							
Razem							

poz. II.2.3 Kwota i charakter poszczególnych pozycji przychodów lub kosztów o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1333) usunięto kategorię strat i zysków nadzwyczajnych dla jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń, zakłady reasekuracji oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. Jednakże zgodnie z rozporządzeniem z dnia 13 września 2017 r. do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczyć należy m.in. przychody i koszty o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie.

Informacje w tym zakresie należy przedstawić w formie poniższej tabeli:

Tabela nr 15 Przychody i koszty o nadzwyczajnej wartości lub które wystąpiły incydentalnie

Lp.	Wyszczególnienie	poprzedni rok obrotowy	bieżący rok obrotowy
1	2	3	4
1.	Przychody		
	– o nadzwyczajnej wartości, w tym:		
	...		
	– które wystąpiły incydentalnie, w tym:		
	...		
2.	Koszty		
	– o nadzwyczajnej wartości, w tym:		
	...		
	– które wystąpiły incydentalnie, w tym:		
	...		

II.2.4 Informacje o kwocie należności z tytułu podatków realizowanych przez organy podatkowe podległe ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych

- nie dotyczy

II.2.5 Inne informacje niż wymienione powyżej, jeżeli mogłyby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki

II.3. Inne informacje niż wymienione powyżej, jeżeli mogłyby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki

Pozycję tę należy wypełnić w przypadku wystąpienia zdarzeń, o których mowa w art. 54 ustawy o rachunkowości, w opisanych poniżej następujących sytuacjach:

1) Jeżeli po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach, które mają istotny wpływ na to sprawozdanie, to ich skutki ujmuje w księgach roku obrotowego, w którym informacje te otrzymała. Jeśli natomiast, ze względu na istotność tych zdarzeń nie można uznać sprawozdania finansowego za rok obrotowy lub lata poprzednie za spełniające wymóg rzetelności i wiarygodności, to wówczas zdarzenia te należy uznać za błędy. Kwotę korekt spowodowanych usunięciem błędów należy odnieść na fundusz jednostki.

W pozycji tej jednostka ujawnia następujące informacje dotyczące korekty błędów popełnionych w poprzednich latach obrotowych:

- rodzaj błędu popełnionego w poprzednich latach,
- kwotę korekty dotyczącej bieżącego roku obrotowego i każdej korekty dotyczącej lat poprzednich,
- kwotę korekty dotyczącej okresów wcześniejszych od okresów uwzględnionych w danych porównawczych.

W przypadku, gdy ustalenie kwot korekt jest niemożliwe, to jednostka wskazuje na sam fakt popełnienia błędu w poprzednich latach obrotowych oraz podaje, na czym on polegał i powody braku możliwości dokonania wiarygodnego szacunku korekt.

2) Jeżeli po sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego, a przed jego zatwierdzeniem, jednostka otrzymała informacje o zdarzeniach, które mają istotny wpływ na to sprawozdanie finansowe lub powodujących, że założenie kontynuowania działalności przez jednostkę nie jest uzasadnione, powinna ona odpowiednio zmienić to sprawozdanie, dokonując jednocześnie odpowiednich zapisów w księgach rachunkowych roku obrotowego, którego sprawozdanie finansowe dotyczy. Jeżeli zdarzenia, które nastąpiły po dniu bilansowym, nie powodują zmiany stanu istniejącego na dzień bilansowy, to odpowiednie wyjaśnienia zamieszcza się w informacji dodatkowej. Zatem objaśnień w tej pozycji informacji dodatkowej będą wymagać te zdarzenia, które wprowadzie

nie powodują zmiany stanu istniejącego na dzień bilansowy, jednak są ważne (istotne) dla dokonania właściwej oceny sytuacji majątkowej i finansowej jednostki.

W pozycji tej jednostka podaje lub aktualizuje już wykazane informacje lub ujawnia dla każdej kategorii (typu) zdarzeń informacje o rodzaju zdarzenia, szacunkowej kwocie jego skutków finansowych lub stwierdza, że szacunek taki jest niemożliwy.